

## TUOTANTO & TYÖLLISYYS

- Vientikysynnän vähentyminen ja rahoituksen kiristyminen ovat heijastuneet viime vuoden loppupuolella itäsuomalaiseen vientiteollisuuteen (lomautukset, irtisanomiset ja konkurssit) - esim. Bella-veneet (toiminnan keskeytys Kuopiossa), Ponsse (lomautukset) ja Stromsdal (konkurssi, rahoitusongelma syynä) - niiden alihankintayrityksiin (erityisesti pk- sektorilla) ja teollisuutta tukeviin palveluihin
- Metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän hiipuminen on näkynyt koko alueen ykkösklusteriksi nostetussa metsäklusterissa metsätalouden puunmyyntitulojen ja puunkorjuun vähentymisenä sekä metsäkoneiden valmistuksesta (John Deere ja Ponsse lomautus/irtisanomiset 200) puunjalostukseen saakka (esim. sahateollisuus Stora Enso, Enocell UPM vaneritehdas/Ristiina lomautukset), mitkä välittyvät myös metsäklusterin palvelujen kysyntään tietotekniikan palveluja myöten. Taantuma on levinnyt graafiselle alalle, jossa kysynnän pieneneminen näkyy ilmoituslehtien määrän vähenemisenä (Helprint, Pohjois-Karjalan kirjapaino). Yritykset pyrkivät sopeuttamaan toimintaansa lomauttamalla ja vähentämällä työntekijöitä.
- Koneteollisuudessa on pitkiä lomautuksia (esim. Siilinjärvi Hydroline 132 & 80 pv). Myös kalustevalmistajat ovat lomauttaneet työntekijöitä kysynnän vähetessä (esim. Mellano Lapinlahti ja Piek-sämäki).
- Rakennusalan ylikuumentunut tilanne on päätyntä taantumaan ja tarvikkeita sekä työvoimaa on saatavilla. Useat rakentajat ovat kuitenkin odottavalla kannalla, osa rahoituksen viivästyessä ja kallistuessa. Kuopion asuntomessujen 2010 tonttien kysyntä on ollut vähäistä, mikä kuvaa myös kotitalouksien epävarmuutta tulevaisuudesta
- itäsuomalainen aluetalous oli ylikuumentunut, joten joskus kuitenkin tuleva korjausliike oli tarpeen tulla. Talouden rakennemuutos (toimiala- ja aluerakenteen osalta) on edelleen kesken, esim. metsäteollisuuden asema erityisesti Itä-Suomessa askarruttaa
- ylikuumentuminen näkyi tuottavuuden heikentyvänä kehityksenä ja liikevaihdon nopeana kasvuna, vaikka arvonlisäyksen kasvussa jäätiin muuhun maahan nähden. Osin lomautuksia tulee reaalitytöistä syistä eikä pelkästään yritysten rahoitushuollon vaikeutumisesta
- Eniten Itä-Suomessa tuottaa huolta juuri vahvoina vetureina pidettyjen alojen ja yritysten vaipuminen heikkoon tilanteeseen, joka vaikuttaa edelleen eri toimijoiden tulevaisuuden suunnitelmiin. Muistettava on sitten aikanaan myös se, että talouden lähtiessä uudelleen kasvuun, Itä-Suomi seuraa muuta maata hitaammin

## KYSYNTÄ & TULOT

- Matkailussa on ollut nähtävissä taantumien sekä ulkomaisen kysynnän vähentyminen. Itä-Suomessa suurimman ulkomaisen ryhmän, venäläisten määrän väheneminen tulee vaikuttamaan muuta maata nopeammin. Venäläisten määrä ei enää viime vuoden vaihteessa lisääntynyt, vaikka tax-free ostosten määrä lisääntyikin esim. Joensuussa jopa 38 % edellisvuodesta. Ruplan devalvoituminen ja nopea hintojen nousu ovat vähentäneet ihmisten ostovoimaa, joka on osaksi raaka-aineiden ja energian hinnan laskun syytä. Venäjällä monet ulkomaiset yritykset ovat lykänneet investointejaan ja lomauttaneet työntekijöitään. Lisäksi venäläiset automatkailijat joutuvat nyt maksamaan kalliimman kahden viikon vakuutuksen (vähentää lyhyitä 1-2 vrk ostosmatkoja) Suomessa 2009 vuoden alusta.

## KOTITALOUDET

- Toistaiseksi ollaan oltu huolissaan rahoituskriisistä ja yritysten rahoitushuollosta sekä niiden vaikutuksista tarjontaan ja työllisyyteen. Vastaa ovat tulossa yksityishenkilöiden ja kotitalouksien heikkenevät olosuhteet ja inhimilliset ongelmat, jotka tulisi ottaa hyvissä ajoin huomioon. Korkeiden korkojen lasku on helpottanut lainanhoitoa ja ongelmat tulevatkin näkymään viiveellä. Uhkana on myös varallisuusarvojen lasku vakuuksina.
- kotitalouksien velkaantumista tulisi jatkossa seurata koko maan tasolla tarkemmin, eikä keskiarvolukuina, vaan hajontoina.

## KUNTA- JA JULKINEN TALOUS

- Kunnallistalouteen yhtiöiden irtisanomisilla on ollut nopea vaikutus mm. Juankosken kaupungille, joka menettää 200 henkilön yrityksen konkurssissa kymmenen prosenttia verotuloistaan ja jonka työttömyysaste voi kohota jopa 16 %. Pienissä kunnissa on vähän teollisia työpaikkoja ja ne joutuvat korjaamaan budjettejaan yritystoiminnan supistuessa (esim. Heinävesi ja Juuka Tulikiven lomautusten takia). Lisäksi kunnat ovat saattaneet sijoittaa yhtiöihin, kuten Mikkelin kaupunki (Portti). Itä-Suomessa on merkittävää, että määrällisesti pienetkin työpaikkamäärien supistukset vaikuttavat useille aloille alihankinnan ja palvelutuotannon kautta. Lisäksi kunnallistalouden heikkeneminen tulee tapahtumaan hyvin nopeasti juuri Itä-Suomessa johtuen muuta maata vanhentuneemmasta väestöstä ja huonommasta taloudellisesta huoltosuhteesta
- Itä-Suomessa ollaan esittämässä elvytystoimina julkishallinnon osalta homekoulujen korjaamista (n. 60 milj. €) ja jo suunniteltujen hankkeiden aikaistamista.
- Itä-Suomelle ovat merkityksellisiä julkishallinnon työpaikat sekä taloudellisesti että imagollisesti. Lehdissä on paljon kirjoitettu julkishallinnon työpaikkojen ja palvelujen säilymisen puolesta. Harvoja positiivisia uutisia ovat olleet TEM:n ICT -palveluyksikkö Mikkeliin (80 hlöä), vaikka henkilöstö jatkaa nykyisissä toimipaikoissa, sekä Joensuun yliopistojen palvelukeskus Certia (+20), vaikkakin niiden työpaikkavaikutukset ovat pieniä. Niiden merkitys kasvaa, kun samaan aikaan työpaikkoja valuu pääkaupunkiseudulle eri yritysten karsiessa yksiköitään. Eniten palstatilaa on saanut ja alueen imagoon on liittynyt lääkelaitoksen ympärillä käyty kirjoittelu, jossa on esitetty Kuopiota syrjäiseksi ja vailla osaamista olevaksi paikaksi, mutta jossa on kaunis luonto ja asunnot edullisia. Julkishallinnon tuottavuusohjelma puree myös pienissä maaseutukunnissa sekä niiden toimintoihin. Työpaikat ja palvelut siirtyvät taajamiin osan poistuessa kokonaan (työvoimatoimistot, vero-toimistot, poliisihallinnon uudistus, syyttäjälaitoksen uudistus).
- Itä-Suomessa on tietoliikenneinfrastruktuuri heikko eikä maaseudulla ja pienemmissä taajamissa langaton tiedonsiirto toimi. Kyse on tietoliikenneyhteyksien heikkenemisestä, kun lankaverkon tilalle tarjotut langattomat yhteydet eivät riitä maatilojen tai maaseutuyritysten tiedonsiirtoon ja katvealueet ovat suuria. Tietoliikenneinfrastruktuurin parantaminen mahdollistaisi yritysten toimintaa maaseudulla ja pienissä taajamissa, ja takaisi myös elämisen edellytyksiä julkishallinnon palvelujen (KELA, sosiaali- ja terveystalvet, koulutus, etäopetus, turvallisuuspalvelut) tukeutuessa verkkoihin

## MUUTA LYHYESTI

- Rahoituskriisin hoitaminen on nyt akuutti ongelma, mutta taustalla olevat reaalityalouden ongelmakin tulevat hoidettaviksi jossain vaiheessa. Yhdysvaltojen kaksoisvaje on pitemmällä aikavälillä ongelma koko maailmantaloudelle. Erityisesti vaihtotaseen vajeen korjaantuminen tulee vaatimaan oleellisesti nykyistä heikompaan dollarin kurssia suhteessa euroon. Myös Kiinan ja Yhdysvaltojen epätasapainotilanne ei voi ikuisesti jatkua. Jos/kun kuluttajien luottamus saadaan palautettua ja yritysten rahoitushuolto toimimaan, vaikeudeksi jää edelleen Yhdysvaltojen kansalaisten (sen yksityissektorin velkaantuminen) kulutuskysynnän alempi taso, sen heijastukset maailmantalouteen sekä eurooppalaisten heikko kilpailukyky vahventuvan euron takia. Valuuttakurssimuutokset (ja odotukset) tulevat heijastumaan korkoeroihin Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä